

Sluit jouw school aan?

Vo-scan

**‘Samen werken aan een betere
aansluiting vo-ho’**

Oktober 2020

Samenwerkingsverband ‘Samen werken aan een betere aansluiting vo-ho’

Toelichting vo-scan 'Samen werken aan een betere aansluiting vo-ho'

Doel scan

De scan geeft een vo-school inzicht in hoe deze werkt aan het realiseren van een betere aansluiting op het hoger beroeps- en wetenschappelijk onderwijs. Het instrument is een hulpmiddel voor het in kaart brengen van de aansluitingsthema's en focus aanbrengen binnen aansluitingsbeleid. De scan kan worden ingevuld door betrokkenen in de bovenbouw van het vo, zoals: teamleider havo, decaan en vaksectieleiders.

Thema's

De scan is ontwikkeld door het Samenwerkingsverband 'Samenwerken aan een betere aansluiting'. Het samenwerkingsverband hanteert drie pijlers:

- het kiezen: loopbaanontwikkeling en -begeleiding (LOB)
- het kunnen: ho-vaardigheden
- het kennen: vakinhoudelijke aansluiting, met name de vakken Nederlands, wiskunde/rekenen en economie

Onder deze pijlers vallen vijf aansluitingsthema's. In deze scan is daar een zesde thema aan toegevoegd: 'Visie'. Voor dit extra thema is gekozen omdat het voor de borging belangrijk is dat scholen een visie op aansluiting vo-ho in het school-/jaarplan opnemen. Op deze manier kan er op een structurele, doelmatige manier aandacht geschonken worden aan aansluiting.

De 6 aansluitingsthema's van de vo-scan zijn:

1. **Visie**

De school heeft de visie op aansluiting vo-ho van 'Samen werken aan een betere aansluiting vo-ho' opgenomen in het schoolplan/jaarplan, beschreven zijn de manier waarop deze aansluit bij de schoolvisie, wat de ambities voor aansluiting vo-ho zijn, hoe deze geconcretiseerd worden en op welke manier de binnen de samenwerking ontwikkelde instrumenten, activiteiten en aanbevelingen daaraan een bijdrage leveren.

2. **LOB**

De leerlingen kunnen bewust kiezen en hebben een realistisch beeld van hun loopbaankeuze, doordat de school (vanuit haar onderwijsvisie) structureel werkt aan Loopbaanontwikkeling en -begeleiding (LOB) op basis van de vijf loopbaancompetenties (van Frans Meijers en Marinka Kuijpers) in een loopbaangerichte leeromgeving. Doordat de leerlingen op de juiste plek terechtkomen zijn zij succesvoller in het vervolgonderwijs en vallen zij minder uit dan gemiddeld.

3. **Ho-vaardigheden**

In de school is er aandacht voor ho-vaardigheden binnen het curriculum van jaar 1 t/m het eindexamenjaar. Hiermee worden de leerlingen beter voorbereid op het hoger onderwijs. Het profielwerkstuk is het eindwerkstuk en de proeve van bekwaamheid van de leerlingen wat betreft hun ho-vaardigheden.

4. **Nederlands**

De school heeft een visie op taalbeleid geformuleerd en deze geconcretiseerd op verschillende niveaus. In het taalbeleid is een doorlopende leerlijn taalvaardigheid en onderzoeksvaardigheden opgenomen met aandacht voor de aansluiting op het vervolgonderwijs. Ook is beschreven hoe inclusief en taalontwikkellend lesgeven en informatie- en docentenuitwisseling vorm krijgen.

5. Economie

De school biedt leerlingen met het E&M-profiel de gelegenheid om zich te oriënteren op de verschillende richtingen binnen de economische hbo-opleidingen. De school is ervan op de hoogte dat Bedrijfseconomie (BE) bijdraagt aan het studiesucces bij economische opleidingen. De school biedt dit vak dan ook aan en stimuleert de keuze voor BE actief bij leerlingen die een economische hbo-opleiding willen gaan volgen.

6. Wiskunde

Docenten, mentoren en decaan zijn op de hoogte van de instroomvereisten en de rol die wiskunde speelt in de technische en economische studies van het hbo en wo en hoe deze zich verhouden tot de eindtermen van het vo. In het wiskundeonderwijs, de advisering met betrekking tot de keuze van het vakkenpakket en de vervolgstudie wordt hiermee bewust rekening gehouden.

Routekaart scan

De scan kan als volgt ingezet worden:

1. Waar staat de school nu?

- De scan bevat 6 aansluitingsthema's. Bij elk thema is een ambitie geplaatst. De school geeft bij alle aansluitingsthema's aan wat de situatie is ten opzichte van deze ambitie (*1= niet aanwezig, 2= in ontwikkeling, 3= start implementatie binnen onderwijsproces, 4= in proces van implementatie en borging en 5= Voltooid en geborgd binnen het onderwijsproces van de school*). De school bepaalt of ze daar tevreden mee is en geeft aan wat de gewenste situatie is.
- Vervolgens maakt de instelling een keuze voor één aansluitingsthema, passend bij de focus en aard van de school en vult de bijbehorende items in: waar staat de school ten opzichte van dit onderwerp?

2. Wat wil de school bereiken?

- Naar aanleiding van deze inventarisatie bepaalt de school wat deze wil bereiken met dit aansluitingsthema vanuit een bepaalde ambitie.
- Passend bij deze ambitie maakt de instelling een keuze of en welke interventies gewenst zijn.

Mocht je vragen of feedback hebben over deze vo-scan, dan kun je deze sturen naar SamenwerkingVO-HO@hr.nl

Rotterdam, oktober 2020

Samenwerkingsverband 'Samen werken aan een betere aansluiting vo-ho'

De vo-scan

1= niet aanwezig

2= in ontwikkeling

3= Start implementatie binnen onderwijsproces

4= in proces van implementatie en borging

5= Voltooid en geborgd binnen het onderwijsproces van de school

Visie van het samenwerkingsverband vo-ho

“Onze school/opleiding ziet het als een gezamenlijke verantwoordelijkheid van het vo en ho om leerlingen/studenten dusdanig op te leiden en te begeleiden dat ze in staat zijn succesvol te zijn in het vervolgonderwijs en uiteindelijk op de arbeidsmarkt. We bereiden de leerlingen in het vo goed voor op de overstap naar het ho en in het ho sluiten we goed aan op het vo voor een soepele overgang. Dat doen we door structureel aandacht te besteden aan de aansluitingspijlers: loopbaanontwikkeling en -begeleiding, vaardigheden en vakinhoudelijke aansluiting en aan monitoring van studiesucces. Hierbij is kennisdeling en samenwerking tussen het vo en ho waardevol en noodzakelijk ter verbetering van de wederzijdse invulling van het onderwijs.”

1. Visie Aansluiting vervolgonderwijs

Huidige situatie	De school heeft de visie op aansluiting vo-ho van ‘Samen werken aan een betere aansluiting vo-ho’ opgenomen in het schoolplan/jaarplan, beschreven zijn de manier waarop deze aansluit bij de schoolvisie, wat de ambities voor aansluiting vo-ho zijn, hoe deze geconcretiseerd worden en op welke manier de binnen de samenwerking ontwikkelde instrumenten, activiteiten en aanbevelingen daaraan een bijdrage leveren.	Gewenste situatie
1 2 3 4 5		1 2 3 4 5

Visie Aansluiting	Huidige situatie	Items	Gewenste situatie	
	1 2 3 4 5	1. Heeft onze school een visie op aansluiting vo-ho opgenomen in het schoolplan/ jaarplan?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
	1 2 3 4 5	2. Heeft onze school beschreven hoe deze visie aansluit bij de schoolvisie?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
	1 2 3 4 5	3. Zet de school de terugkoppelingsrapportage/ doorstroommonitor in om ambities en interventies in de aansluiting te bepalen?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:

1 2 3 4 5	3. Heeft onze school de ambities vanuit de visie aansluiting vo-ho concreet uitgewerkt in het schoolplan/jaarplan?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
1 2 3 4 5	4. Zijn deze ambities bekend en worden ze gedragen binnen alle lagen van de school?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
1 2 3 4 5	5. Hebben de ambities geleid tot interventies binnen het onderwijs(programma)?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
1 2 3 4 5	6. Maakt de school gebruik van de binnen het samenwerkingsverband ontwikkelde instrumenten, activiteiten en aanbevelingen (zie bijlage 1) om de ambities te bereiken en de aansluiting te bevorderen?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:

2. LOB

Huidige situatie	De leerlingen kunnen bewust kiezen en hebben een realistisch beeld van hun loopbaankeuze, doordat de school (vanuit haar onderwijsvisie) structureel werkt aan Loopbaanontwikkeling en -begeleiding (LOB) op basis van de vijf loopbaancompetenties (van Frans Meijers en Marinka Kuijpers) in een loopbaangerichte leeromgeving. Doordat de leerlingen op de juiste plek terecht komen zijn zij succesvoller in het vervolgonderwijs en vallen zij minder uit dan gemiddeld.	Gewenste situatie
1 2 3 4 5		1 2 3 4 5

LOB	Huidige situatie	Items	Gewenste situatie	
	1 2 3 4 5	1. Heeft onze school een vastgelegde visie voor LOB, waarin staat beschreven wat wij als school onder LOB verstaan, waarom wij dit aanbieden, wat wij ermee willen bereiken, de aandacht die wij hebben voor de rol van de vijf loopbaancompetenties en de loopbaangerichte leeromgeving?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
	1 2 3 4 5	2. Is vanuit onze LOB-visie het LOB-beleid ontwikkeld in samenwerking met de onderwijsteams, waardoor dit beleid bekend is en gedragen wordt door alle lagen van de school?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
	1 2 3 4 5	3. Worden elk jaar, vanuit ons LOB-beleid, de jaardoelen betreffende LOB geformuleerd en opgenomen in ons jaarplan?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:

1 2 3 4 5	4. Worden de LOB-coördinator/decaan en mentoren vanuit de schoolleiding voldoende ondersteund (bijv. fte en middelen)?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
1 2 3 4 5	5. Komt ons LOB-programma voort uit onze visie en beleid op LOB en de bijbehorende doelen?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
1 2 3 4 5	6. Vormen de vijf loopbaancompetenties de basis voor ons LOB-programma?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
1 2 3 4 5	7. Met het LOB-programma geven wij de leerling een realistisch beeld van het profiel, de studiekeuze en het beroepenveld?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
1 2 3 4 5	8. Speelt ons LOB-programma zich binnen en buiten de school af (bijv. vervolgonderwijs, stage, beroepenveld) ter bevordering van een realistisch beeld en een bewuste keuze?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
1 2 3 4 5	9. Worden alle ouders van onze leerlingen gestimuleerd om structureel met hun kind in gesprek te gaan over LOB, op een wijze die voldoende wordt gefaciliteerd door de school?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
1 2 3 4 5	10. Is ons LOB- programma een samenhangend programma met het onderwijsprogramma van onze school?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
1 2 3 4 5	11. Is er bij ons op school een loopbaangerichte leeromgeving, waarin leerlingen worden gestimuleerd zelf keuzes te maken, zelf ervaringen op te doen, te reflecteren op waardevolle ervaringen en dit op een gestructureerde wijze vast te leggen (bijv. LOB-cv)?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
1 2 3 4 5	12. Vindt de LOB-begeleiding tenminste plaats in de mentor-/LOB-uren én de vakles?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
1 2 3 4 5	13. Zijn alle betrokken medewerkers voldoende geprofessionaliseerd op gebied van LOB om de leerling op coachende wijze te begeleiden in het LOB-proces (bijv. de mentortraining van het samenwerkingsverband)?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
1 2 3 4 5	14. Heeft de school een alumnibeleid en gebruikt de school de resultaten om het LOB-beleid vorm te geven.	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:

1 2 3 4 5	15. Wordt ons LOB-programma cyclisch geëvalueerd met medewerkers en (oud-) leerlingen en zo nodig aangepast?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
1 2 3 4 5	16. Bezoeken docenten conferenties en samenwerkingsbijeenkomsten rondom LOB om de aansluiting vo en ho te verbeteren?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:

3. Ho-vaardigheden

Huidige situatie	In de school is er aandacht voor ho-vaardigheden binnen het curriculum van jaar 1 t/m het eindexamenjaar. Hiermee worden de leerlingen beter voorbereid op het hoger onderwijs. Het profielwerkstuk is het eindwerkstuk en de proeve van bekwaamheid van de leerlingen wat betreft hun ho-vaardigheden.	Gewenste situatie
1 2 3 4 5		1 2 3 4 5

Vaardigheden & PWS	Huidige situatie	Items	Gewenste situatie	
	Belang van ho-vaardigheden en PWS			
	1 2 3 4 5	1. Ziet onze school kansen voor een brede ontwikkeling voor leerlingen door implementatie van ho-vaardigheden in het onderwijs met PWS als eindwerkstuk?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
	Missie en visie op ho-vaardigheden en PWS			
	1 2 3 4 5	2. Heeft onze school een heldere visie op (implementatie van) ho-vaardigheden in het curriculum en de plek van PWS hierin?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
	1 2 3 4 5	3. Heeft onze school een vastgelegde visie op vaardighedenonderwijs, waarin staat beschreven wat wij als school onder vaardigheden verstaan, waarom wij dit aanbieden en wat wij ermee willen bereiken?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
	1 2 3 4 5	4. Heeft onze school een visie op vaardighedenonderwijs geformuleerd en deze geconcretiseerd in een leerlijn?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
	1 2 3 4 5	5. Heeft onze school een duidelijk plan van aanpak voor de implementatie van de vaardigheden en PWS in het curriculum?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
1 2 3 4 5	6. Herkent onze school voldoende draagvlak voor het implementeren van ho-vaardigheden in het curriculum en de plek die PWS hierin heeft? Denk	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:	

	<i>aan draagvlak onder: schoolleiders, decanen, mentoren en docenten.</i>		
1 2 3 4 5	<i>7. Is duidelijke geformuleerd hoe de voortgang in de vaardigheden gemonitord moet worden?</i>	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
Onderwijspraktijk			
1 2 3 4 5	<i>8. Zijn schoolleiders/docenten voldoende bekwaam om een curriculum met ho-vaardigheden in hun team te implementeren?</i>	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
1 2 3 4 5	<i>9. Zijn docenten voldoende bekwaam om het curriculum met ho-vaardigheden op een motiverende en adequate manier uit te voeren?</i>	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
1 2 3 4 5	<i>10. Zijn leerlingen gemotiveerd om met ho-vaardigheden aan de slag te gaan en laten zij een ontwikkeling zien?</i>	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
1 2 3 4 5	<i>11. Worden de vaardigheden vakoverstijgend en/of geïntegreerd aangeboden?</i>	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
Facilitering			
1 2 3 4 5	<i>12. Is er voldoende facilitering mogelijk voor docenten, mentoren om zich te professionaliseren in de begeleiding van leerlingen in ho-vaardigheden?</i>	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
1 2 3 4 5	<i>13. Zijn er voldoende hulpmiddelen of lesmaterialen beschikbaar om docenten te ondersteunen in het begeleiden van leerlingen in ho-vaardigheden?</i>	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
1 2 3 4 5	<i>14. Is er op onze school een expert of werkgroep actief die verantwoordelijk is voor het vaardighedenonderwijs?</i>	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
Leerlijn vaardigheden			
1 2 3 4 5	<i>15. Is er een duidelijke vaardighedenleerlijn waaraan gewerkt wordt vanaf jaar 1 tot jaar 5/6 of onderbouw/bovenbouw.</i>	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
1 2 3 4 5	<i>16. Is er in het vaardighedenonderwijs oog voor een doorlopende leerlijn po-vo-ho?</i>	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
Specifieke vaardigheden			
1 2 3 4 5	<i>17. Is er in het vaardighedenonderwijs speciale aandacht voor:</i>	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:

		<ul style="list-style-type: none"> • <i>het managen van het eigen leerproces en autonomie?</i> • <i>sociale vaardigheden en samenwerken?</i> • <i>onderzoeksvaardigheden?</i> • <i>communicatieve vaardigheden als schrijven en presenteren?</i> • <i>een kritische houding en reflectie?</i> • <i>creatieve en ondernemende vaardigheden?</i> 		
1 2 3 4 5	18. Worden leerlingen actief betrokken in de reflectie op eigen kwaliteiten?		1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
Onderwijspraktijk PWS				
1 2 3 4 5	19. Zijn onze schoolleiders/docenten voldoende bekwaam om het PWS te implementeren?		1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
1 2 3 4 5	20. Zijn onze schoolleiders/docenten voldoende bekwaam om het PWS op een motiverende en adequate manier uit te voeren?		1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
1 2 3 4 5	21. Zijn onze leerlingen gemotiveerd om met het PWS aan de slag te gaan en laten zij een ontwikkeling zien?		1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
Facilitering PWS				
1 2 3 4 5	22. Zijn er voldoende mogelijkheden voor docenten/mentoren om zich te professionaliseren in de begeleiding van leerlingen bij het PWS?		1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
1 2 3 4 5	23. Bezoeken docenten conferenties en samenwerkingsbijeenkomsten rondom de vaardigheden en PWS om de aansluiting vo en ho te verbeteren?		1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
1 2 3 4 5	24. Zijn er voldoende hulpmiddelen of lesmaterialen beschikbaar om docenten/mentoren te ondersteunen in het begeleiden van het PWS?		1 2 3 4 5	Doel: Interventie:

4. Vakinhoudelijke aansluiting: Nederlands

Huidige situatie	De school heeft een visie op taalbeleid geformuleerd en deze geconcretiseerd op verschillende niveaus. In het taalbeleid is een doorlopende leerlijn taalvaardigheid en onderzoeksvaardigheden opgenomen met aandacht voor de aansluiting op het vervolgonderwijs. Ook is beschreven hoe inclusief en taalontwikkeland lesgeven en informatie- en docentenuitwisseling vorm krijgen.	Gewenste situatie
1 2 3 4 5		1 2 3 4 5

Vakinhoudelijke aansluiting Nederlands	Huidige situatie	Items	Gewenste situatie	
	Taalbeleid			
	1 2 3 4 5	1. Hebben onze docenten kennis van taalbeleid in het algemeen en in het bijzonder met betrekking tot de aansluiting vo-ho?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
	1 2 3 4 5	2. Beschikken docenten over een beleidsdocument taalbeleid (afgeleid van een brede visie) op schoolniveau?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
	1 2 3 4 5	3. Stellen docenten doelen op voor taalbeleid die zijn afgeleid van het beleidsdocument op schoolniveau?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
	1 2 3 4 5	4. Zijn gestelde doelen aanwijsbaar geïmplementeerd in primair proces (via examenprogramma)?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
	1 2 3 4 5	5. Worden door vaksectie gestelde doelen in primair proces uitgevoerd?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
	1 2 3 4 5	6. Worden gestelde doelen door secties geëvalueerd?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
	1 2 3 4 5	7. Herzien secties taalbeleid op schoolniveau in relatie tot behaald resultaat?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
	1 2 3 4 5	8. Volgen onze docenten scholing met betrekking tot gestelde doelen ten aanzien van taalbeleid?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
Doorlopende leerlijn taalvaardigheid				
1 2 3 4 5	9. Werken docenten met taalopdrachten en beoordelingscriteria, zowel in het vak Nederlands als in de overige vakken, die een voorbeeld zijn voor het vervolgonderwijs (ho)?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:	
1 2 3 4 5	10. Zorgen docenten voor een eenduidige beoordeling van taalvaardigheden binnen de	1 2 3 4 5	Doel:	

		<i>school die in lijn is met de vaardigheden die van de leerling mogen worden verwacht op basis van het referentiekader (3F)?</i>		Interventie:
1 2 3 4 5		<i>11. Monitoren scholen de taalontwikkeling van leerlingen, adviseren en sturen ze bij wanneer nodig?</i>	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
Inclusief (en) taalontwikkelen lesgeven				
1 2 3 4 5		<i>12. Zijn (vak)docenten bewust van hun rol bij het ontwikkelen van taalvaardigheid?</i>	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
1 2 3 4 5		<i>13. Worden docenten gestimuleerd/ gefaciliteerd om zich te laten informeren via workshops en/of informatiebijeenkomsten over Inclusief (en) taalontwikkelen lesgeven (TOL) over de achtergrond en onderbouwing bij deze didactiek?</i>	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
1 2 3 4 5		<i>14. Worden docenten op (individueel niveau) geïnformeerd en ondersteund hoe zij TOL kunnen implementeren in hun lessen en werkwijze?</i>	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
1 2 3 4 5		<i>15. Worden de principes van het inclusief (en) taalontwikkelen lesgeven (TOL) in de dagelijkse didactiek geïmplementeerd?</i>	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
Informatie- en docentenuitwisseling				
1 2 3 4 5		<i>16. Bezoeken docenten conferenties en samenwerkingsbijeenkomsten rondom voor taalvaardigheid relevante thema's om de aansluiting in (leerlijnen tussen) vo en ho te bevorderen?</i>	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
1 2 3 4 5		<i>17. Participeren docenten in school- of lesbezoeken, zowel binnen de sectie als bij andere vakken?</i>	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
1 2 3 4 5		<i>18. Nemen docenten deel aan (het opzetten van) intervisiebijeenkomsten met vo- en ho-docenten?</i>	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:

5. Vakinhoudelijke aansluiting: economie

Huidige situatie	De school biedt leerlingen met het E&M-profiel de gelegenheid om zich te oriënteren op de verschillende richtingen binnen de economische hbo-opleidingen. De school is ervan op de hoogte dat Bedrijfseconomie (BE) bijdraagt aan het studiesucces bij economische opleidingen. De school biedt dit vak dan ook aan en stimuleert de keuze voor BE actief bij leerlingen die een economische hbo-opleiding willen gaan volgen.	Gewenste situatie
1 2 3 4 5		1 2 3 4 5

Vakinhoudelijke aansluiting: economie	Huidige situatie	Items	Gewenste situatie	
	1 2 3 4 5	1. Nemen leerlingen met het E&M profiel eind havo 4 of begin havo 5 deel aan de Rotterdamse Business case waardoor ze inhoudelijk kennis maken met de verschillende richtingen binnen het hoger economisch beroepsonderwijs?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
	1 2 3 4 5	2. Wordt BE aangeboden binnen het E&M profiel en wordt het ook als keuzevak aangeboden binnen de N-profielen?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
	1 2 3 4 5	3. Zijn de docenten (bedrijfs)economie, de decaan, leerlingen en ouders op de hoogte van relatie tussen BE en studiesucces bij economische hbo-opleidingen?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
	1 2 3 4 5	4. Zijn er maatregelen genomen om de keuze voor BE te stimuleren? Bijvoorbeeld door BE verplicht te stellen binnen het profielkeuzedeel van het E&M profiel.	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
	1 2 3 4 5	5. Wordt het promofilmje BE ingezet bij de voorlichting rondom de profielkeuze in havo 3?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
	1 2 3 4 5	6. Wordt de keuze voor BE gestimuleerd bij leerlingen die het profiel E&M kiezen en die interesse hebben in een economische hbo-opleiding door de decaan, mentoren en vakdocenten?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
	1 2 3 4 5	7. Bezoeken docenten conferenties en samenwerkingsbijeenkomsten rondom de vakinhoudelijke aansluiting economie om de aansluiting vo en ho te verbeteren?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
1 2 3 4 5	8. Om leerlingen een reëel beeld te geven van BE en de keuze voor het vak te stimuleren worden in 3 havo enkele van hoofdstukken BE behandeld.	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:	

6. Vakinhoudelijke aansluiting: wiskunde

Huidige situatie	Docenten, mentoren en decaan zijn op de hoogte van de instroomvereisten en de rol die wiskunde speelt in de technische en economische studies van het hbo en wo en hoe deze zich verhouden tot de eindtermen van het vo. In het wiskundeonderwijs, de advisering met betrekking tot de keuze van het vakkenpakket en de vervolgstudie wordt hiermee bewust rekening gehouden.	Gewenste situatie
1 2 3 4 5		1 2 3 4 5

Vakinhoudelijke aansluiting: wiskunde	Huidige situatie	Items	Gewenste situatie	
	1 2 3 4 5	1. Wijzen decanen, mentoren en/of docenten leerlingen bij de profielkeuze voor de bovenbouw nadrukkelijk op de relevantie van wiskunde (A, B en/of D) wanneer leerlingen (mogelijk) een technische of economische studie gaan volgen?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
	1 2 3 4 5	2. Biedt de school leerlingen de mogelijkheid om naast wiskunde B ook wiskunde D in het vakkenpakket op te nemen?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
	1 2 3 4 5	3. Oefenen leerlingen de wiskundestof zowel mét als zónder de Grafische Rekenmachine. Wordt daar waar mogelijk en zinvol echter zoveel mogelijk gebruik gemaakt van algebraïsche methoden?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
	1 2 3 4 5	4. Besteden docenten structureel aandacht aan het herhalen en oefenen van de elementaire vaardigheden die bij wiskunde in de loop der jaren aan bod zijn gekomen?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
	1 2 3 4 5	5. Worden het wiskundeonderwijs en de toetsing (deels) structureel online aangeboden en zijn docenten in staat om dit goed te begeleiden en beoordelen?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
	1 2 3 4 5	6. Zijn docenten, mentoren en decaan op de hoogte van de publicatie "wiskunde in technische hbo-opleidingen" en maken ze actief gebruik van deze publicatie bij de invulling van lessen en de advisering van leerlingen in het kiezen van hun studiepakket en bij het studiekeuzeproces?	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:
	1 2 3 4 5	7. Participeren docenten wiskunde in werkgroep en werkconferenties van het samenwerkingsverband vo-ho of houden de	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:

		<i>docenten op een andere manier contact met hun collega's in het hbo en wo?</i>		
	1 2 3 4 5	<i>8. Zijn docenten wiskunde goed op de hoogte van hoe hun oud-leerlingen het doen in het hbo en wo en houden ze rekening met de informatie die ze hierover verkrijgen voor de invulling en aanpak van hun lessen?</i>	1 2 3 4 5	Doel: Interventie:

Achtergrondinformatie samenwerkingsverband vo-ho

Het Samenwerkingsverband 'Samen werken aan een betere aansluiting vo-ho' is het Rotterdamse antwoord op de vraag hoe je de overstap van havo/vwo naar hbo/wo kunt verbeteren. Om een soepelere overgang te bewerkstelligen tussen deze onderwijssectoren hebben 54 middelbare scholen uit onze regio, de vier Rotterdamse hogescholen (Codarts, Hogeschool Inholland, Hogeschool Rotterdam, Thomas More Hogeschool) en de Erasmus Universiteit Rotterdam een convenant getekend met daarin afspraken over regionale afstemming en samenwerking.

Aandacht voor aansluiting in het onderwijs van vo en ho levert winst op voor zowel het vo als het ho. Voor de middelbare school levert de investering in betere voorbereiding op het ho ook een goede investering in het eigen onderwijs op. Andersom geldt dat ook voor het ho, dat beter kan aansluiten op het toeleverend onderwijs.

Doel samenwerkingsverband vo-ho

Het doel van het samenwerkingsverband is duidelijk: samen willen we het studiesucces in het ho vergroten en de uitval verminderen door de leerlingen goed voor te bereiden op deze overstap en het onderwijs en de begeleiding in de propedeuse goed af te stemmen op de binnenkomende student. Dat betekent in de eerste plaats dat we kennis hebben van de inhoud en opzet van elkaars onderwijs en we daar ook rekening mee houden als het gaat om bepalen van het eindniveau van havo en vwo en startniveau van het ho. Het betekent ook dat we het vo-leerlingen mogelijk maken om op een weloverwogen, goed begeleide manier een keuze voor een vervolgstudie te maken. Daarom richt de samenwerking zich op drie thema's, die met elkaar de pijlers vormen voor een goede aansluiting tussen vo en ho: loopbaanontwikkeling en -begeleiding (LOB), ho-vaardigheden en vakinhoudelijke aansluiting. Daarnaast is het van belang om te beschikken over adequate informatie over het studiesucces van leerlingen/studenten om betekenis te kunnen geven aan de instroom-, uitval- en doorstroomcijfers in het hbo. Een vierde aandachtsgebied binnen het samenwerkingsverband is daarom de monitoring, evaluatie en analyse van de doorstroom.

Vanuit een gedeelde visie op aansluiting vo-ho en drie aansluitingspijlers werken we met een professionele organisatie en werkgroepen samen aan het ontwikkelen en implementeren van instrumenten, activiteiten en producten om de overstap te vergemakkelijken.

Quickscan vo én hbo

Naast de Vo-scan is er ook de *Quickscan Aansluiting en Studiesucces* voor het hbo ontwikkeld. Deze is op te vragen via: aansluiting@hr.nl.

Contact

Meer informatie over het samenwerkingsverband vo-ho is te vinden op de website: www.aansluiting-vo-ho010.nl. Programmaleiders zijn: Carla Spek (c.a.spek@hr.nl) en Ellis Wertenbroek (e.j.m.wertenbroek@hr.nl).

Bijlage 1: Overzicht instrumenten, activiteiten en aanbevelingen van het samenwerkingsverband 'Samen werken aan een betere aansluiting'

Overzicht bijeenkomsten samenwerkingsverband vo-ho 2020-2021:

- **15 sep** Schoolleiders-/managersbijeenkomst Tijd: 15.00 - 17.00 uur
- **15 okt** Werkconferentie Tijd: 14.00 - 17.00 uur
- **09 mrt** Werkconferentie Tijd: 14.00 - 17.00 uur
- **03 jun** Inspiratiemiddag Tijd: 15.00 - 17.00 uur

Onderstaande instrumenten, activiteiten en aanbevelingen zijn ook te vinden op de website van het samenwerkingsverband: <https://aansluiting-voho010.nl/>

Wat?	Waar te vinden?
LOB	
LOB-CV	www.lob-cv.nl
Mentortraining 'studeren in het hoger onderwijs'	
Filmpje 'Een goede start op het hbo met het LOB-cv'	https://aansluiting-voho010.nl/themas/lob/lob-cv
Filmpje 'Een goede start op het hbo met het LOB-cv' (Engels)	https://aansluiting-voho010.nl/themas/lob/lob-cv
LOB-lesbrieven havo 3	https://aansluiting-voho010.nl/themas/lob/lob-lesbrieven#HAVO-3
LOB-lesbrieven havo 4	https://aansluiting-voho010.nl/themas/lob/lob-lesbrieven#HAVO-4
LOB-lesbrieven havo 5	https://aansluiting-voho010.nl/themas/lob/lob-lesbrieven#HAVO-5
Vakinhoudelijke aansluiting: Economie	
Factsheet Rotterdamse business case	https://aansluiting-voho010.nl/themas/vakinhoudelijke-aansluiting/economie
Leerlinghandleiding Rotterdamse Business Case	https://aansluiting-voho010.nl/themas/vakinhoudelijke-aansluiting/economie
Docentenhandleiding Rotterdamse Business Case	https://aansluiting-voho010.nl/themas/vakinhoudelijke-aansluiting/economie
Film Rotterdamse Business Case: Fietshandel 'de fietsende hollander'	https://aansluiting-voho010.nl/themas/vakinhoudelijke-aansluiting/economie
Film Rotterdamse Business Case: Ervaringen op het HBO	https://aansluiting-voho010.nl/themas/vakinhoudelijke-aansluiting/economie
Afsluitende film Rotterdamse Business Case	https://aansluiting-voho010.nl/themas/vakinhoudelijke-aansluiting/economie
Overzicht economiestof havo voor hbo-docenten	https://aansluiting-voho010.nl/themas/vakinhoudelijke-aansluiting/economie
Overzicht bedrijfseconomiestof havo voor hbo-docenten	https://aansluiting-voho010.nl/themas/vakinhoudelijke-aansluiting/economie
Promofilm BE voor havo 3	filmpje
Vakinhoudelijke aansluiting: Wiskunde	

Publicatie: Wiskunde Bij technische opleidingen	https://aansluiting-voho010.nl/download/wiskunde-vo-hbo-oktober-2019
Inventarisatie aansluiting wiskunde A naar techniek	https://aansluiting-voho010.nl/themas/vakinhoudelijke-aansluiting/wiskunde-rekenen
Vakinhoudelijke aansluiting: Nederlands	
Boek: Vo-hbo: dat is andere taal	https://aansluiting-voho010.nl/themas/vakinhoudelijke-aansluiting/nederlands-communicatie
Publicatie: Rotterdams Nederlands in het vo	https://aansluiting-voho010.nl/themas/vakinhoudelijke-aansluiting/nederlands-communicatie
Publicatie: Rotterdams Nederlands in het hbo	https://aansluiting-voho010.nl/themas/vakinhoudelijke-aansluiting/nederlands-communicatie
Publicatie: Vo-hbo: aan de slag met taalbeleid	https://aansluiting-voho010.nl/themas/vakinhoudelijke-aansluiting/nederlands-communicatie
Het PWS-model	https://aansluiting-voho010.nl/themas/vakinhoudelijke-aansluiting/nederlands-communicatie
Toelichting Het Rotterdamse PWS-model	https://aansluiting-voho010.nl/themas/vakinhoudelijke-aansluiting/nederlands-communicatie
Publicatie: Tools voor taal: Rotterdamse schrijfvaardigheid	https://aansluiting-voho010.nl/themas/vakinhoudelijke-aansluiting/nederlands-communicatie
Publicatie: Tools voor taal: Rotterdamse leesvaardigheid	https://aansluiting-voho010.nl/themas/vakinhoudelijke-aansluiting/nederlands-communicatie
Filmpje introductie taalontwikkelen lesgeven: wat en hoe?	https://aansluiting-voho010.nl/themas/vakinhoudelijke-aansluiting/nederlands-communicatie
Filmpje Context- Taalontwikkelen lesgeven	https://aansluiting-voho010.nl/themas/vakinhoudelijke-aansluiting/nederlands-communicatie
Filmpje Interactie- Taalontwikkelen lesgeven	https://aansluiting-voho010.nl/themas/vakinhoudelijke-aansluiting/nederlands-communicatie
Filmpje Taalsteun- Taalontwikkelen lesgeven	https://aansluiting-voho010.nl/themas/vakinhoudelijke-aansluiting/nederlands-communicatie
Tol-zine	https://inholland-rotterdam.instantmagazine.com/tol-zine/tol-zine
Zin in TOL	https://aansluiting-voho010.nl/images/download/download_file_5c0121bca77d8.pdf

Enquête behoefteonderzoek Taalontwikkelen lesgeven (TOL)	https://aansluiting-voho010.nl/download/enquete?type=open&table=download
Professionaliseringsaanbod Taalontwikkelen Lesgeven (TOL)	https://aansluiting-voho010.nl/download/flyertekst-tol-online-voor-vo-en-mbo?type=open&table=download
PWS Docentenhandleiding Fase 1: Voorlichting Katern 1	https://aansluiting-voho010.nl/download/docentenhandleiding-katern-1?type=open&table=download
PWS Docentenhandleiding Fase 2: Oriëntatie Katern 2	https://aansluiting-voho010.nl/download/docentenhandleiding-katern-2?type=open&table=download
PWS Docentenhandleiding Fase 3: Plan van Aanpak Katern 3	https://aansluiting-voho010.nl/download/docentenhandleiding-katern-3?type=open&table=download
PWS Docentenhandleiding Fase 4: Uitvoering Katern 4	https://aansluiting-voho010.nl/download/docentenhandleiding-katern-4?type=open&table=download
PWS Docentenhandleiding Fase 5: Verslag en presentatie Katern 5	https://aansluiting-voho010.nl/download/docentenhandleiding-katern-5?type=open&table=download
PWS Docentenhandleiding Fase 6: Evaluatie en beoordeling Katern 6	https://aansluiting-voho010.nl/download/pws-docentenhandleiding-katern-6?type=open&table=download
HO- vaardigheden	
Nulmeting hbo-vaardigheden in het profielwerkstuk	https://aansluiting-voho010.nl/themas/hbo-vaardigheden
Leidraad profielwerkstuk	https://aansluiting-voho010.nl/themas/hbo-vaardigheden
Publicatie 'Aandacht voor vaardigheden in het voortgezet onderwijs'	https://aansluiting-voho010.nl/themas/hbo-vaardigheden
Doorstroom in cijfers	
Factsheet doorstroommonitor	https://aansluiting-voho010.nl/themas/doorstroom-in-cijfers
De Rotterdamse doorstroom-monitor	Op te vragen bij de coördinator

	doorstroomcijfers: Emiel Akkermans, Emiel.Akkermans@inholla.nl
--	---